



Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. V. Solvitur alia objectio

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

cat perfectionem; vel non, sub opinione positum; ut rectè observavit Ildephonus Michaël, quæst. 12. art. 7. dubio unico.

§. IV.

Solvitur alia objectio.

36. **O**bjicies ultimo: Ad comprehensionem non requiritur, quod modus cognitionis, aut cognoscentis adæquet modum rei cognitæ, sed sufficit totum objectum cognosci, ita ut nulla ejus formalitas, nihilque in illo contentum eminenter lateat cognoscentem: Ergo tunc præcipuum fundamentum nostræ conclusionis. Consequenter patet ex supra dictis, Antecedens probatur primo. Cum nomen comprehensionis ex comprehensione corporea sit ad spirituales translatum, id sufficit in cognitione, ut sit spiritualis comprehensio objecti, quod sufficit in quantitate, ut aliam quantitatem corporaliter comprehendat: Sed ut una quantitas corporaliter aliam comprehendat, non requiritur, quod ejus entitatem adæquet, sed sufficit, quod nihil talis quantitatis extra aliam reperitur; aut enim sphaera v. g. perfectè potest à ferrea comprehendere, quævis hæc ab illa in entitate excedatur: Ergo ad comprehensionem non requiritur, quod modus cognitionis, aut cognoscentis adæquet modum rei cognitæ, sed sufficit totum objectum ita cognosci, ut nihil in illo formaliter, vel eminenter contentum lateat cognoscentem.

37. **S**ecundo D. Thomas hic art. 8. & 3. p. quæst. 10. art. 2. ex cognitione omnium possibilem in Verbo, infert Deum fore comprehendendum: At si cognitio attingens omnia, quæ in objecto formaliter & eminenter continentur, non adæquans tamen in entitate, vel modo entitatem vel modum objecti, non esset illius comprehensio, illud D. Thomæ non valeret: Ergo ad rei comprehensionem talis adæquatio non requiritur.

38. **T**ertio si requiretur talis adæquatio, sequeretur quod Angelus superior non comprehenderet inferiorem, imo nec muscam, vel formicam, aut alias res sibi inferiores: Sed hoc videtur absurdum: Ergo & illud. Sequela Majoris videtur manifesta: cognitio enim Angeli superioris non adæquat in entitate, & perfectione Angelum inferiorem, nec muscam, aut formicam; eod quod cognitio sit accidens, & qualitas hæc verò objecta sunt entitates substantiales: accidentia vero quæcumque, præcipue si sint ordinis naturalis, non adæquant perfectionem substantiarum, præsertim earum, quæ completæ sunt, & subsistentes; & minus earum, quæ spirituales sunt, ut est quilibet Angelus, quantumlibet inferior: Ergo si cognitio comprehensiva debeat in sua perfectione adæquate perfectionem objecti comprehensum, Angelus superior non comprehendet inferiorem, imo nec muscam, vel formicam.

39. **D**enique sententia probabilis est, quod Angelus inferior superiorem comprehendit: At modus cognoscentis, aut cognitionis Angeli inferioris non adæquat modum cognoscibilitatis Angeli superioris, cum Angelus inferior non adæquet superiorem in ratione immaterialitatis, ad quam sequitur cognoscibilitas: Ergo talis adæquatio ad comprehensionem non requiritur.

40. **H**uic argumento, quod est præcipuum fundamentum ad vitæ sententiam, respondeo negando Antecedens, & ad primam ejus probationem, nego Majorem: licet enim nomen comprehensionis ex corporea ad spirituales translatum

A fuerit, potest tamen ad intellectualem comprehensionem aliquid exigi, quod non requiritur ad corpoream; ad hanc enim non exigitur, quod circumscriptio fiat ex vi ejusdem quantitatis, nec quod ambiantur extrinseca, ad quæ res comprehensa dicitur habitudinem; & tamen ad intelligibilem comprehensionem utrumque necessarium est, nempe quod ex vi ejusdem cognitionis omnia in objecto cognoscibilia attingantur, ut fatetur Valquez, cujus est hoc argumentum. Pariter ergo adæquatio in immaterialitate, seu in modo cognitionis, & objecti cognoscibilitate, exigi potest ad comprehensionem intellectualem, quamvis ad comprehensionem corpoream similis adæquatio non requiratur.

B Ad secundam nego Minorem, ut enim patet ex infra dicendis, non stat cognitio omnium possibilem in essentia divina, ita ut essentia sit ratio ea cognoscendi abiq; eo, quod illa cognoscatur, quantum cognoscibilis est. Unde ex cognitione omnium possibilem in essentia divina, tanquam in causa, ejus comprehensio rectè colligitur, si non à priori, saltem à posteriori.

Ad tertiam nego sequelam Majoris, & ad ejus probationem dico, ad rationem comprehensionis non requiri adæquationem absolutam, seu entitativam cognitionis cum objecto; ita quod cognitio sit substantia, si objectum substantia est, alioquin nulla substantia posset comprehendere ab aliquo intellectu creato, cum omnis intellectus creatus, omnisque illius cognitio accidentia sint, sed sufficere adæquationem in propria linea intellectuali, & cognoscitiva; hoc est, quod tãta sit cognitio in ratione cognitionis, quantum fuerit objectum in ratione cognoscibilis; ita ut si objectum fuerit cognoscibile demonstrabiliter, cognitio sit demonstrativa; si fuerit cognoscibile modo infinito, cognitio sit infinita in ratione cognitionis; unde cum cognitio, quæ Angelus superior cognoscit inferiorem, vel muscæ, aut formicam, tanta sit, imo & multo major in ratione cognitionis, quam sint objecta illa in ratione cognoscibilis, comprehensiva est, quamvis objecta illa entitative & materialiter non adæquentur contra vero cum visio beatifica cujusque creaturæ existentis, aut possibile, talem adæquationem cum essentia divina, utpotè infinite cognoscibili, habere nequeat, implicat Deum à quacunque creatura existente, vel possibili comprehendere.

Ad do cum Ildephono Michaële, proportionem & adæquationem requiritam ad comprehensionem objecti, debere pensari, & attendi penes ipsum intelligentem, & rem intellectam; v. g. inter ipsum Angelum & hominem, vel Angelum superiorem & inferiorem; unde licet intellectio Angeli superioris non adæquetur cum entitate Angeli inferioris; tamen quia hæc intellectio egreditur à subjecto, & principio intellectivo æquali, vel superiori Angelo, inferiori, potest cognitio Angeli superioris comprehendere Angelum inferiorem; quia quamvis ipsa in sua entitate non adæquet objectum, adæquat tamen illud ratione principij & radicis, à qua egreditur.

Hanc solutionem & doctrinam declarat & illustrat exemplò cause efficientis principalis, quæ debet habere æqualem, vel majorem perfectionem, quam est effectus ab ipsa productus; & tamen actio, quæ illum producit, utpotè accidens, non adæquat perfectione effectus, qui interdum est substantia; ut cum homo generat alium hominem, vel cum Sol producit aurum & gemmas

vilceribus terrae. Sicut ergo licet talis actio, ut po-
tè accidens, secundum entitatem non adaequet
effectus illos, qui sunt entitates substantiales;
quia tamen per modum productionis, quate-
nus hac actio est reductio de potentia in actum,
& exercitium quoddam virtutis activae aqua-
lis, vel majoris perfectionis, ac est effectus, fit,
quod haec actio habeat sufficientem proportio-
nem, ut causa principalis per illam producat
principaliter effectum; ad hoc actio egreditur,
est perfectio principij, à quo actio egreditur,
non vero entitas accidentalis ipsius actionis. Ita
similiter in praesenti, ut comprehendatur ali-
quod objectum, attendendum est ad virtutem
principij intelligentis, à quo egreditur intelle-
ctio, & quod reductur ad actum per intellectu-
onem, & si ipsum est aequale, vel superius res-
pectu objecti, intellectio ab ipso producta, & e-
gressa poterit esse comprehensio talis objecti,
etiam si actio sit accidens, & objectum substan-
tia. Sicut generatio, quamvis sit accidens, est
principalis productio substantialis effectus, quia
ipsa egreditur à causa principali habente princi-
pium, & sufficientem virtutem in ordine ad il-
lum effectum.

44. Ad ultimam datam Majori, & admissa pro nunc
opinione illa probabili, quam in tractatu de
Angelis examinabimus, respondeo distinguen-
do Minorem; Modus cognoscens, aut cogniti-
onis Angeli inferioris non adaequat modum co-
gnoscibilitatis Angeli superioris, quantum ad ra-
tionem specificam immaterialitatis, concedo
minorem. Quantum ad gradum genericum,
nego Minorem, & consequentiam. Itaque juxta
probabilem illam sententiam, quae docet Ange-
lum inferiorem comprehendere superiorem, ad
comprehensionem sufficit adaequatio in imma-
terialitate cognoscens cum re cognita in gradu
generico immaterialitatis; quae aequalitas inter
Angelem inferiorem & superiorem invenitur,
cum uterque physicam materiam excludat, in qua
exclusionem gradus immaterialitatis Angelicae
consistit. Quod an verum sit, loco citato exami-
nabitur. Licet tamen admittatur, non sequitur
posse Deum à creatura comprehendere; quia haec ad
gradum divinam immaterialitatis nequit pertin-
gere, cum consistat in ratione actus puri exclu-
dendis omnem potentialitatem; omnis vero
creatura potentialitatem includat.

§. VI.

Corollaria notata digna.

45. Ex dictis inferes primò, rectè D. Thomam
hic art. 2. colligere à posteriori, quòd Beati
divinam essentiam comprehenderent, si in ea
omnes creaturas possibiles cognoscerent; licet
enim comprehensio non consistat essentialiter
in cognitione omnium effectuum, qui virtuali-
ter in causa continentur, sed in adaequatione po-
tentiae cum objecto in immaterialitate, seu in eo,
quòd tanta sit cognitio in ratione cognitionis,
quantum fuerit objectum in ratione cognosci-
bilis, ut supra ostensum est; tamen non stat co-
gnitio omnium in essentia divina, ita ut essentia
sit ratio ea cognoscendi; absque eo quòd illa
cognoscatur, quantum cognoscibilis est, ac proinde
comprehendatur. Sicut non stat cognos-
cere in principio omnes conclusiones virtuali-
ter in illo contentas, & illud non cognosci quan-
tum cognoscibile est, etiam intensivo, ut rectè
Tom. I.

A annotavit Ferrariensis 3, contra Gent. cap. 36. &
post illum Suarez lib. 2. de attributis cap. 29.
num. 13. Hinc est quòd apud SS. Patres, quos re-
fert Petavius lib. 7. theologicorum dogmatum
cap. 3. nomen comprehensionis frequentius ex-
plicari solet per hoc, quòd est cognoscere in cau-
sa omnia, quae in illa virtualiter continentur, quam
per hoc, quòd tanta sit cognitio in ratione cog-
nitionis, quantum est objectum in ratione cog-
noscibilis. Nulla ergo (ut objicit Herice in tractatu
de scientia Dei) est contrarietas in eo, quòd D.
Thomas hic art. 7. asserit requiri ad comprehen-
sionem, quòd cognitio in perfectione adaequetur
cum objecto, seu tanta sit in ratione cog-
nitionis, quantum est objectum in ratione cognosci-
bilis; & tamen articulo sequenti docet, sequi co-
prehensionem Dei ex cognitione omnium crea-
turarum possibilium in essentia divina tanquam
in causa; haec enim duo à deo inter se connexa
sunt, ut unum sequatur ex alio; subindeque nihil
mirum, quòd D. Thomas explicet comprehen-
sionem aliquando uno modo, aliquando alio.

Inferes secundò, Deum quatuor modis posse
dici incomprehensibilem: scilicet loco, tempore,
intelligentia, & amore. Loco, quia à nullo spa-
tio, vel loco creato, aut creabili circumscribi po-
test; sed ut ait Dionysius: *Omni magnitudinis extrin-
secus superfunditur, & supra expanditur, omnem com-
plectens locum, omnem excedens numerum, omnem tran-
siliens infinitatem.* Tempore, quia omnia excedit
tempora, & ut loquitur idem sanctus, *est omnium
avum & tempus, ante dies, ante avum, ante tempus.*
Cognitione, quia ut supra ostensum est, nullus in-
tellectus creatus, & creabilis potest ipsam co-
gnoscere, quantum cognoscibilis est. Denique
amore, quia omnem amorem excedit, ita ut nulla
mens creata ipsum pro dignitate, aut beneficio-
rum, quae nobis contulit, multitudine, & magni-
tudine amare possit. Unde egregie Bernardus:
*Cum ei don a vero quid quid sum, quid quid possum nonne
istud totum est, sicut stella ad Solem, gutta ad fluvium, la-
pide ad montem, granum ad acervum? Non habeo nisi
minuta duo, imò minutissima, corpus, & animam, vel
potius unum minutum, voluntatem meam; & non dabo
illam ad voluntatem illius, qui tantus tantillum tantis be-
neficiis praevenerit, qui totum se toto me comparavit? Pri-
ma incomprehensibilitas competit Deo ratione
immetitatis. Secunda ratione aeternitatis.
Tertia ratione infinitatis, & summa immateria-
litaris. Quarta demum ratione summae boni-
tatis, & pulchritudinis.*

Diff. 4.
Cap. 4.

46.

Cap. 9.
de divinis
nomib.

Cap. 10.

Serm. de
quadru-
plici de-
bitis.



DISPUTATIO V.

De objecto visionis beatificae.

Cum actus specificentur ab objectis, non
potest plene & perfecte cognosci actus
beatificae visionis, nisi exponantur obje-
cta, quae per illam attinguntur. Haec autem du-
plicis sunt generis: quaedam enim sunt in Deo
formaliter, ut essentia, attributa, & relationes;
alia solum eminentè, ut creaturae possibiles, exis-
tentes, vel futurae, de quibus in hac dispu-
tatione agendum est, & breviter di-
scutiendum, an, & quomodo hæc
objecta per visionem bea-
tificam cognoscantur.

X * ARTI